

Fågelkort

Tidsåtgång: 15 min

För vem: alla årskurser

Var: inomhus

När: under alla årstider

Tillbehör: fågelkort (skriv ut och klipp ut)

Del i Vildmarkspasset: viltvård

Inlärningsmål: man identifierar jaktbara fåglar som förekommer i Finland och lär sig om deras levnadssätt

ANVISNINGAR

I den här uppgiften lär man sig identifiera 18 fågelarter i Finland som klassificeras som jaktbara fåglar (i Finland finns totalt 26 jaktbara fågelarter). Av en del arter presenteras både honan och hanen, av andra arter endast den ena. Om honan och hanen har mycket olika fjäderdräkt och endast en av dem finns med på ett av fågelkortet nämns i texten vilket kön det är fråga om. Om honan och hanen ser lika ut nämns inget om könet.

Man kan skriva ut fem olika slags kort som kan användas på flera olika sätt: a) endast fåglarnas namn b) bild på fåglarna c) bild och namn på fåglarna d) identifierande uppgifter om fåglarna och information om deras levnadssätt e) identifierande uppgifter om fåglarna och information om deras levnadssätt, utan fåglarnas namn. Skriv ut endast de sidor som du behöver. Vid behov kan du direkt skriva ut bildkortet och textkortet som dubbelsidiga.

Minnesspel

Skriv ut fågelkortet (alternativen a & b, b & c, c & d ELLER c & e) SOM ENSIDIGA, gärna i färg på ett starkt papper. Klipp ut kortet. Kortet läggs på bordet med bildsidan nedåt. Var och en vänder i tur och ordning två kort. Om kortet bildar ett par, får den som vänt kortet ta kortparet. Turen går vidare till följande spelare. Vinnaren är den som har flest par när kortet är slut.

Om minnesspelet spelas med fågelkort som saknar artnamn (alternativen b och e), är det bra att även skriva ut de rätta svaren (alternativen c och d) för att kunna kontrollera namnen.

Identifieringsspel A

Skriv ut bilder med fågel + namn (alternativ c) på ena sidan och identifierande uppgifter om fåglarna och information om deras levnadssätt, utan fåglarnas namn (alternativ e) på andra sidan. Skriv ut direkt som DUBBELSIDIGA. Klipp ut korten och dela ut dem till eleverna som sitter parvis. Paret lägger korten i högar med bildsidan nedåt. Utifrån de identifierande uppgifterna gissar paret turvis vilken fågel det är fråga om. Efter gissningen vänder man kortet. Om eleven gissade rätt, får han eller hon behålla kortet (och får också en poäng). Den som identifierat flest arter vinner.

Man kan även dela korten jämnt mellan paret. Den ena läser informationen och den andra gissar. När den ena eleven gissar rätt, avslöjar den andra hur fågeln ser ut.

Identifieringsspel B

Skriv ut bilder med fåglar utan artnamn (alternativ b) på ena sidan och identifierande uppgifter om fåglarna och information om deras levnadssätt (alternativ d) på andra sidan. Skriv ut direkt som DUBBELSIDIGA. Klipp ut korten och dela ut dem till eleverna som sitter parvis. Paret lägger korthögen framför sig med bildsidan uppåt. Båda eleverna får gissa artens namn, vad den äter och var den förekommer. Den som gissar närmast/har rätt svar på flest punkter får behålla kortet och får alltså en poäng. De rätta svaren kontrolleras på baksidan av kortet. Vinnaren är den som har flest kort när korthögen är slut.

Länktips:

Identifiering av fåglar, "virtuell" fågelbok: <http://www.luontoportti.com/suomi/sv/linnut/>

Videor och bilder avsedda för identifiering av fåglar:
<http://riista.fi/sv/publikationer/artkannedomsmaterial/>

Fågelidentifieringsspel (på finska): http://www.peliplaza.fi/fi/birdlife_linnuntunnistus

Frågor att fundera över

1. Hos en del fågelarter är honan och hannen olika till utseendet. Hurdana skillnader ser du mellan honan och hannen?

a) Vilken nytta har honan av sin brunfärgade fjäderdräkt?

- honan smälter bättre in i sin omgivning, och rovdjuren märker henne inte till exempel då hon ruvar på äggen.

b) Varför är hannarna mer färggranna än honorna hos en del arter?

- Hannen visar sin livskraft med genom att visa upp en välmående fjäderdräkt. Honan väljer helst en hanne som är i gott skick för parningen. Den stiliga fjäderdräkten är speciellt viktig hos arter som inte söker en partner för livet, utan där honan parar sej med en ny hanne varje vår.

2. Vad är en flyttfågel? Varför flyttar en del fåglar till och med tusentals kilometer varje vår och höst?

- De flesta fågelarter förökar sej närmare polartrakterna, så som här i Finland, och flyttar närmare ekvatorn till vintern. Att flytta bort från ekvatorn beror på att kampen om reviret och födan annars skulle bli för hård om alla fåglar skulle stanna kvar över sommaren. I Norden är tävlingen inte lika hård under sommaren: insektätarna har tillräckligt med mat, växtätarna har tillgång till olika växtdelar och fiskätare har tillgång till vattendrag som inte är frusna. Den längsta flyttresan gör silvertärnan, som häckar till och med uppe vid den norra polcirkeln och övervintrar vid sydpolen. En del av de fåglar som häckar i Finland flyttar en mycket kortare sträcka, då de flyger till de södra delarna av östersjön för övervintring.

3. Varför kan man inte använda fjäderdräkten som enda kännetecken på en fågelart för alla arter?

- En del arter kan ha upp till fyra olika fjäderdräkter under året (tex dalripan och skedanden). Därtill har ofta ungfåglarna en annan fjäderdräkt än de vuxna. Då man artbestämmer fåglar lönar det sej att utöver fjäderdräkten även lära känna fåglarnas sång, kroppens, vingarnas och huvudets form, och deras specifika beteende eller flyktmönster.

4. Hur har stannfåglarna (de som inte flyttar söderut), som finns i fågelkorten, anpassat sej till vintern? Stannfåglar är till exempel dalripan, fjällripan och tjädern.

- Fjäderdräkten blir vit till vintern och utgör en bra skyddsfärg mot predatorer
- Benen är beklädda med fjädrar som värmer
- Fåglarna får ett tjockt fettlager som skyddar mot kylan
- Dal- och fjällripan kan gräva ner sej i snön och bilda ett eget snöbo då vinterkylan är som värst.
- Fåglarna äter sådan mat som finns tillgänglig under vintern, så som kvistar eller tallbarr (tjädern)

TJÄDER hanne	JÄRPE	KRICKA hanne	GRÄSAND hona
SKEDAND	KNIPA	DALRIPA	GRÅGÅS
GRÄSAND hanne	FASAN hanne	SOTHÖNA	EJDER hanne
RINGDUVA	FJÄLLRIPA	KANADAGÅS	MORKULLA
EJDER hona	SÄDGÅS	STJÄRTAND	SMÅSKRAKE hanne

Utskriftsversion b

<p>GRÅSAND, hona</p> 	<p>KRICKA, hanne</p> 	<p>JÄRPE</p> 	<p>TJÄJER, hanne</p>
<p>GRÅGÅS</p> 	<p>DALRIPA</p> 	<p>KNIPA</p> 	<p>SKEDAND</p>
<p>EJDER, hanne</p> 	<p>SOTHÖNA</p> 	<p>FASAN</p> 	<p>GRÅSAND, hanne</p>
<p>MORKULLA</p> 	<p>KANADAGÅS</p> 	<p>FJÄLLRIPA</p> 	<p>RINGDUVA</p>
<p>SMÅSKRAKE</p> 	<p>STJÄRTAND</p> 	<p>SÄDGÅS</p> 	<p>EJDER, hona</p>

Utskriftsversion c

<p>TJÄDER <i>Tetrao urogallus</i></p> <p>Förekomst i Finland: Hela landet i stora skogsområden Storlek: ca 4 kg Föda: knoppar, skott, frön och säd Kännetecken: Hannen mest svartglänsande, stjärten solfjäderformad. Röda "ögonbryn" ovanför ögonen. Honan brun. Stannfågel.</p>	<p>JÄRPE <i>Tetrastes bonasia</i></p> <p>Förekomst i Finland: Hela landet i skogsdungar med björk och gran Storlek: 250–450 g Föda: skott, hängen och bär Kännetecken: litet runt huvud, smal näbb. Vit, svart, brun och svartspräcklig på kroppen. Hannen har en kort tofs på huvudet. Benen täckta av fjädrar. Flyttfågel.</p>	<p>KRICKA <i>Anas crecca</i></p> <p>Förekomst i Finland: Hela landet vid insjöar och våtmarker Storlek: 270–330 g Föda: ryggradslösa djur och växter Kännetecken: Hannens parningsdräkt: brun hjässa och kinder, brett grönt band vid ögonen. Honan är brunspräcklig. Förekommer i tätta flockar. Flyttfågel</p>	<p>GRÅSAND, hona <i>Anas platyrhynchos</i></p> <p>Förekomst i Finland: Hela landet vid vattendrag Storlek: 500 - 1100 g Föda: ryggradslösa djur Kännetecken: Blå vingspegel hos båda könen. Honan brunspräcklig, hannen brun och grå med grönglänsande huvud. Simand. Mest allmänt förekommande and. Flyttfågel, men en del stannar i öppet vatten i städer</p>
<p>SKEDAND <i>Anas clypeata</i></p> <p>Förekomst i Finland: Södra och mellersta Finland i grunda och näringsrika insjöar Storlek: 490–740 g Föda: ryggradslösa djur, växter Kännetecken: Stor skedformad näbb. Båda könen byter fjäderdräkt beroende på årstid.</p>	<p>KNIPA <i>Bucephala clangula</i></p> <p>Förekomst i Finland: Hela landet vid vattendrag Storlek: 500–1100 g Föda: Ryggradslösa djur Kännetecken: Huvudets sidoprofil trekantig och ögonvitan gul. Hannen har vit buk, svartspräcklig rygg och grönt huvud. Honan är grå-svartspräcklig. Flyttfågel</p>	<p>DALRIPA <i>Lagopus lagopus</i></p> <p>Förekomst i Finland : Mellersta och norra delarna av landet på myrar och i fjällskogarna Storlek: 500–800 g Föda: Knoppar, skott, blad, bär Kännetecken: Fjäderdräkten varierar med årstiden från hel vit till brunspräcklig flera gånger i året. Stannfågel.</p>	<p>GRÅGÅS <i>Anser anser</i></p> <p>Förekomst i Finland: I skärgården och längs kusten Storlek: 3–4 kg Föda: Främst gräs, men även sjögräs och säd Kännetecken: Näbben orange, benen ljusröda och ryggen blågrå hos vuxna djur. Flyttfågel.</p>
<p>GRÅSAND, hanne <i>Anas platyrhynchos</i></p> <p>Förekomst i Finland: Hela landet vid vattendrag Storlek: 500–1100 g Föda: ryggradslösa djur Kännetecken: Blå vingspegel hos båda könen. Honan brunspräcklig, hannen brun och grå med grönglänsande huvud. Simand. Mest allmänt förekommande and. Flyttfågel, men en del stannar i öppet vatten i städer .</p>	<p>FASAN <i>Phasianus colchius</i></p> <p>Förekomst i Finland: Hela landet i närheten av bebyggelse, inplanterad från och med 1901. Storlek: ca 1kg Föda: ryggradslösa djur, frön Kännetecken: Hannen brunröd med lång stjärt, och en röd fläck i ansiktet på ett grönt glänsande botten. Benen försedda med sporrar. Honan gulbrun med kort stjärt. Stannfågel</p>	<p>SOTHÖNA <i>Fulica atra</i></p> <p>Förekomst i Finland: Södra och mellersta delar av landet vid kusten. Storlek: 600–1200 g Föda: ryggradslösa djur, vattenväxter Kännetecken: Kroppsformen bolllik och svart. Har en vit fläck på blåsen och vit näbb. Ögonen röda på vuxna fåglar. Flyttfågel.</p>	<p>EJDER, hanne <i>Somateria mollissima</i></p> <p>Förekomst i Finland: Havsområdena och kusterna Storlek: 1,2 – 2,6 kg Föda: blåmusslor Kännetecken: Hannen har ljus rygg, mörka vingpennor, svart hjässa, ljusgrön nacke och gröngula fötter. Flyttfågel.</p>
<p>RINGDUVA <i>Columba palumbus</i></p> <p>Förekomst i Finland: Hela landet förutom fjällområdena i Lappland Storlek: 400–600 g Föda: frön, korn, ärter Kännetecken: kroppen ljst blågrå med vit ring runt halsen. Benen röda och näbben vit-röd-gul. Flyttfågel.</p>	<p>FJÄLLRIPA <i>Lagopus muta</i></p> <p>Förekomst i Finland: Lappland i höga trädlösa fjällområden Storlek: 450–600 g Föda: knoppar, skott, löv Kännetecken: Vinterdräkten är vit och sommardräkten är brunspräcklig. Hannen har ett svart sträck mellan ögat och näbben. Benen täckta av fjädrar, näbben svart. Flyttfågel.</p>	<p>KANADAGÅS <i>Branta canadensis</i></p> <p>Förekomst i Finland: Hela landet vid vattendrag, inplanterad på 1960 – talet. Storlek: 2–6 kg Föda: mångsidig växtföda Kännetecken: Kroppen brunvit, kinden och hakan vit. Hjässan, näbben och halsen svart. Flyttfågel</p>	<p>MORKULLA <i>Scolopax rusticola</i></p> <p>Förekomst i Finland: allmän i Södra och mellersta delar av landet i ungskog. Kan förekomma i Bottenviken och i Kajana. Storlek: 225–370 g Föda: ryggradslösa djur Kännetecken: Fjäderdräkten brun, svart och vitspräcklig. Väldigt lång näbb. Flyttfågel</p>
<p>EJDER, hona <i>Somateria mollissima</i></p> <p>Förekomst i Finland: Havsområdena och kusterna Storlek: 1200–2600 g Föda: Blåmusslor Kännetecken: fjäderdräkten brunspräcklig med brun vingspegel. Benen gröngråa Flyttfågel.</p>	<p>SÄDGÅS <i>Anser fabalis</i></p> <p>Förekomst i Finland: Havsområdena och kusterna Storlek: 1,2–2,6 kg Föda: vatten- och strandväxter Kännetecken: Fjäderdräkten gråbrun med mörkare rygg. Näbben orange i mitten med svart i vardera ända. Fötterna är orangegula Flyttfågel.</p>	<p>STJÄRTAND <i>Anas acuta</i></p> <p>Förekomst i Finland: Hela landet i våtmarker, stammen störst i norr Storlek: 900–1100 g Föda: ryggradslösa djur, växter Kännetecken: Lång och smal hals. Hannen har långa stjärt pennor brunt huvud och vit hals, annars grå. Honans fjäderdräkt är jämn gråbrun. Flyttfågel</p>	<p>SMÅSKRAKE <i>Mercus serrator</i></p> <p>Förekomst i Finland: Hela landet i näringsfattiga vattendrag Storlek: 225–370 g Föda: fiskar och ryggradslösa djur Kännetecken: Honan brun med tofs på huvudet. Hannen har svart huvud med tofs, ryggen svart och bröstet brunspräckligt. Flyttfågel.</p>

<p><i>Tetrao urogallus</i></p> <p>Förekomst i Finland: Hela landet i stora skogsområden Storlek: ca 4 kg Föda: knoppar, skott, frön och säd Kännetecken: Hannen mest svartglänsande, stjärten solfjäderformad. Röda "ögonbryn" ovanför ögonen. Honan brun. Stannfågel.</p>	<p><i>Tetrastes bonasia</i></p> <p>Förekomst i Finland: Hela landet i skogsdungar med björk och gran Storlek: 250–450 g Föda: skott, hängen och bär Kännetecken: litet runt huvud, smal näbb. Vit, svart, brun och svartspräcklig på kroppen. Hannen har en kort tofs på huvudet. Benen täckta av fjädrar. Flyttfågel.</p>	<p><i>Anas crecca</i></p> <p>Förekomst i Finland: Hela landet vid insjöar och våtmarker Storlek: 270–330 g Föda: ryggradslösa djur och växter Kännetecken: Hannens parningsdräkt: brun hjässa och kinder, brett grönt band vid ögonen. Honan är brunspräcklig. Förekommer i tätta flockar. Flyttfågel</p>	<p><i>Anas platyrhynchos</i></p> <p>Förekomst i Finland: Hela landet vid vattendrag Storlek: 500 - 1100 g Föda: ryggradslösa djur Kännetecken: Blå vingspegel hos båda könen. Honan brunspräcklig, hannen brun och grå med grönglänsande huvud. Simand. Mest allmänt förekommande and. Flyttfågel, men en del stannar i öppet vatten i städer</p>
<p><i>Anas clypeata</i></p> <p>Förekomst i Finland: Södra och mellersta Finland i grunda och näringsrika insjöar Storlek: 490–740 g Föda: ryggradslösa djur, växter Kännetecken: Stor skedformad näbb. Båda könen byter fjäderdräkt beroende på årstid.</p>	<p><i>Bucephala clangula</i></p> <p>Förekomst i Finland: Hela landet vid vattendrag Storlek: 500–1100 g Föda: Ryggradslösa djur Kännetecken: Huvudets sidoprofil trekantig och ögonvitan gul. Hannen har vit buk, svartspräcklig rygg och grönt huvud. Honan är grå-svartspräcklig. Flyttfågel</p>	<p><i>Lagopus lagopus</i></p> <p>Förekomst i Finland : Mellersta och norra delarna av landet på myrar och i fjällskogarna Storlek: 500–800 g Föda: Knoppar, skott, blad, bär Kännetecken: Fjäderdräkten varierar med årstiden från hel vit till brunspräcklig flera gånger i året. Stannfågel.</p>	<p><i>Anser anser</i></p> <p>Förekomst i Finland: I skärgården och längs kusten Storlek: 3–4 kg Föda: Främst gräs, men även sjögräs och säd Kännetecken: Näbben orange, benen ljusröda och ryggen blågrå hos vuxna djur. Flyttfågel.</p>
<p><i>Anas platyrhynchos</i></p> <p>Förekomst i Finland: Hela landet vid vattendrag Storlek: 500–1100 g Föda: ryggradslösa djur Kännetecken: Blå vingspegel hos båda könen. Honan brunspräcklig, hannen brun och grå med grönglänsande huvud. Simand. Mest allmänt förekommande and. Flyttfågel, men en del stannar i öppet vatten i städer .</p>	<p><i>Phasianus colchicus</i></p> <p>Förekomst i Finland: Hela landet i närheten av bebyggelse, inplanterad från och med 1901. Storlek: ca 1kg Föda: ryggradslösa djur, frön Kännetecken: Hannen brunröd med lång stjärt, och en röd fläck i ansiktet på ett grönt glänsande botten. Benen försedda med sporrar. Honan gulbrun med kort stjärt. Stannfågel</p>	<p><i>Fulica atra</i></p> <p>Förekomst i Finland: Södra och mellersta delar av landet vid kusten. Storlek: 600–1200 g Föda: ryggradslösa djur, vattenväxter Kännetecken: Kroppsformen bolllik och svart. Har en vit fläck på blåsen och vit näbb. Ögonen röda på vuxna fåglar. Flyttfågel.</p>	<p><i>Somateria mollissima</i></p> <p>Förekomst i Finland: Havsområdena och kusterna Storlek: 1,2 – 2,6 kg Föda: blåmusslor Kännetecken: Hannen har ljus rygg, mörka vingpennor, svart hjässa, ljusgrön nacke och gröngula fötter. Flyttfågel.</p>
<p><i>Columba palumbus</i></p> <p>Förekomst i Finland: Hela landet förutom fjällområdena i Lappland Storlek: 400–600 g Föda: frön, korn, ärter Kännetecken: kroppen ljus blågrå med vit ring runt halsen. Benen röda och näbben vit-röd-gul. Flyttfågel.</p>	<p><i>Lagopus muta</i></p> <p>Förekomst i Finland: Lappland i höga trädlösa fjällområden Storlek: 450–600 g Föda: knoppar, skott, löv Kännetecken: Vinterdräkten är vit och sommardräkten är brunspräcklig. Hannen har ett svart sträck mellan ögat och näbben. Benen täckta av fjädrar, näbben svart. Flyttfågel.</p>	<p><i>Branta canadensis</i></p> <p>Förekomst i Finland: Hela landet vid vattendrag, inplanterad på 1960 – talet. Storlek: 2–6 kg Föda: mångsidig växtföda Kännetecken: Kroppen brunvit, kinden och hakan vit. Hjässan, näbben och halsen svart. Flyttfågel</p>	<p><i>Scolopax rusticola</i></p> <p>Förekomst i Finland: allmän i Södra och mellersta delar av landet i ungskog. Kan förekomma i Bottenviken och i Kajana. Storlek: 225–370 g Föda: ryggradslösa djur Kännetecken: Fjäderdräkten brun, svart och vitspräcklig. Väldigt lång näbb. Flyttfågel</p>
<p><i>Somateria mollissima</i></p> <p>Förekomst i Finland: Havsområdena och kusterna Storlek: 1200–2600 g Föda: Blåmusslor Kännetecken: fjäderdräkten brunspräcklig med brun vingspegel. Benen gröngråa Flyttfågel.</p>	<p><i>Anser fabalis</i></p> <p>Förekomst i Finland: Havsområdena och kusterna Storlek: 1,2–2,6 kg Föda: vatten- och strandväxter Kännetecken: Fjäderdräkten gråbrun med mörkare rygg. Näbben orange i mitten med svart i vardera ända. Fötterna är orangegula Flyttfågel.</p>	<p><i>Anas acuta</i></p> <p>Förekomst i Finland: Hela landet i våtmarker, stammen störst i norr Storlek: 900–1100 g Föda: ryggradslösa djur, växter Kännetecken: Lång och smal hals. Hannen har långa stjärtpenor brunt huvud och vit hals, annars grå. Honans fjäderdräkt är jämn gråbrun. Flyttfågel</p>	<p><i>Mergus serrator</i></p> <p>Förekomst i Finland: Hela landet i näringsfattiga vattendrag Storlek: 225–370 g Föda: fiskar och ryggradslösa djur Kännetecken: Honan brun med tofs på huvudet. Hannen har svart huvud med tofs, ryggen svart och bröstet brunspräckligt. Flyttfågel.</p>